

Муниципальное общеобразовательное учреждение
«Коркатовский лицей»

«УТВЕРЖДАЮ»

Директор лицея:

«СОГЛАСОВАНО»

Зам. директора по УВР:

Анисимов А.В.

РАССМОТРЕНО

на заседании ВМО

Аркадьева НВ.

Рабочая программа

по родной (марийской) литературе

7 класс

*по программе Марий литератур; Тун школлан примерный
программе В.Т.Михайлов, П.А. Апакаев.-Йошкар-Ола: Марий
туныктыш институт, 2014.*

на 2019-2020 учебный год

Учитель-составитель: учитель марийского языка и литературы
высшей категории
Аркадьева Нина Вениаминовна

VII КЛАСС (51 шагат)

Лудаш да тунемаш – 33 шагат

Шке семын лудаш да канашаш – 6 шагат

Йылме лывыртыме паша – 10 шагат

Ешартыш жап – 2 шагат

Ончылмут

Лудшо – герой – автор. Илышыште сылнымутан литературын верже.

Литератур теорий: литератур – мут искусство.

МАРИЙ СЫЛНЫМУТЫШТО КАЛЫК ИСТОРИЙ (13 шагат)

Я. Элексейн. Марий калыкын илышыжым

келгын палыше писатель (3 шагат)

Лудаш да тунемаш

«Өрмөк»

Авторын кугезе марий-влакын илыш-йўлаштым, койыш-шоктышыштым, сурткөргө поянлыкыштым, погыштым, пашаштым устан сўретлымыже.

Өрмөкын да Лотайын, Өрмыза ден Чепишын, ватыжын, Ямбикан, Эшполдын сын -кунышт, койышышт, социально-нравственный сынышт, илыш деке ончалтышышт, пўрымашышт.

Писательын мастарлыкше. Повестьын йылмыже, тошто марий илышым, историй чыным сўретлен ончыктым ойыртемеже.

Литератур теорий: архаизм, портрет, пейзаж.

Ким Васин. Писательын творчествоштыже марий калыкын

илен толмо корныжо (3 шагат)

Лудаш да тунемаш

«Юкей Егоров»

Ойлымашын историй событиеш негызлалтмыже. Российысе вес калык дене пырля марий калыкын социальный шыгыремдылмаш ваштареш шогалмыже.

Кок тўшка герой. Нунын сын-кунышт, койышышт, илыш позицийышт.

Марий старшина Юкей Егоровын неле илыш пўрымашыже, эрык верч кучедалше-влак радамыш шогалмыже. Ялкийын патыр койышыжо.

Произведенийын героико-патетический сынже: шўм-чоным тарватыше, ойгандарыше, куандарыше кумылжо.

Писательын событий-влакым сўретлымаште мастарлыкше. Ойлымаште пўртўсын верже. Произведенийын чоналтмыже, авторский чакналтыш. Йылме ойыртеме.

Литератур теорий: монолог, диалог. Тўшка сцене.

Шке семын лудаш да канашаш (1 шагат)

К. Васин. «Мурызын шомакше», «Атаманын кердыже».

Шабдар Осып. «Акырсаман».

В. Юксерн. Писатель нерген ой. Творчествоштыже илыш гыч налме герой-влак (3 шагат)

Лудаш да тунемаш

«Вүдшө йога – серже кодеш»

Первый марий академик Василий Петрович Мосоловын йоча да рвезе годсо жапше, йорло кресаньык ешеш шуаралтмыже: ойгыжо, куанже, тунеммыже, илыш позицийже, нравственный сынже, пүртүс дек кумылжо, пүртүс вийым умылаш тыршымыже, илыш дек мелын шогымыжо. В.П. Мосолов – калыкын эргыже.

Повестыште илыш чын да авторын шонен лукмыжо (художественный вымысел), нунын кокласе кыл.

Повестын йылмыже.

Литератур теорий: сылнымутан литературышто илыш чын да авторын шонен лукмыжо.

В. Сузы. Писательын усталык корныж нерген ой (2 шагат) Лудаш да тунемаш «Вакш йонгышта»

Произведенийыште ял илышым, элгöргысö вашталтышым он-чыктымаш.

Павыл ден Микита кокласе вашпижмашын негызше. Ойлымаш-те «порылык» да «осаллык», «айдемын пүрымашыже» да «чап», «сулык», «намыс» умылымаш-влакын ончыл радамыш лекмышт.

Герой-влакын – Павылын, Микитан, Хөтин – сын-кунышт, ойыртемашт.

Произведенийысе вуймут ден тун шонымашын кылдалтмышт.

Пейзажын событий-влакым рашемдаш полшымыжо.

Литератур теорий: эпиграф. Антитезе.

Шке семын лудаш да каҥашаш (1 шагат)

В. Исенеков. «Капар тукум».

И. Ломберский. «Чын лүмжө Кузьма».

Монгыштö лудаш темлыме книга-влак

К.К. Васин. Муро апшат. – Йошкар-Ола, 1974.

К.К. Васин. Чумбылат патыр. – Йошкар-Ола, 2003. С.Г. Чавайн. Ямблат күвар // С.Г. Чавайн: возымыжо кум том дене лектеш. 2 т. – Йошкар-Ола, 1980.

Я. Элексеин. Тоймак тукум. – Йошкар-Ола, 1963.

МАРИЙ ПОЭЗИЙЫН У СЫН, ФОРМО ДЕНЕ ПОЙДАРАЛТМЫЖЕ
(7 шагат)

Олык Ипай. Поэт-новатор (2 шагат)

Лудаш да тунемаш

«Шыже кечын»

Поэтын у саманлан куан мурыжо, шочмо калыкын паша кумыл-жым чапландарымыже. Илышыште да пүртүсыштö лийше посна кончышым да событийым сылне образ-влак гоч сүретлаш, лирический геройын шүм-чон шижмашыжым келгын почын пуаш тыршы-мыже.

Поэтын пүртүс, йöратымаш нерген поэзийыштыже философий сын, у образ-влак, сылнештарыме йөн.

«Поэт» (триолет)Почеламутын содержанияйже да тун шонымашыже. Кугу поэт С.Г. Чавайннын творчествожым аклыме күкшыт. Авторын возымаш-тыже оптимизм шүлыш, кугешныме кумыл.

Почеламутын чоңалтме ойыртеме, сылнештарыме йөнжö-влак.

Сылнымут мастарын марий поэзийым у поэтический формо-влак дене пойдарымыже.

Литератур теорий: поэзий да проза. Лирике. Лирический произведений-влакын түрлө лиймышт, видышт, нунын коклаште ик-гайлык да ойырте-м. Триолет.

Йыван Кырла. Поэт да киноартист (2 шагат)

Лудаш да тунемаш

«Шочмо кече»

Почеламутышто авторын эрыкым, пиалан илышым моктен му-рымыжо. Произведенийын автобиографический сынан улмыжо. Поэтын шке илышыж гоч калык илышым сүретлымыже. Лирический геройын нөлталтше кумылжо, илышыште шке вержым мумыжо.

Почеламутын темыже да түн шонымашыже. Ава – илышын не-гызше, илышумылымашын чынже да сынже.

Произведенийын нравственный да лирике сынже, лывырге йылмыже.

«Муралтем мый йывыртен»

Поэтын, эртен кодшо илышым шарнен, ончыкылыклан нравст-венный кўварым вакшмыже, пўрымашым палемдымыже.

Почеламутышто илышлан куан кумыл нөлтмө, шўм гыч лекше мурын раш, яндарын йонгалтмыже.

Литератур теорий: тагастарымаш, ассонанс, аллитераций, метафор.

Почеламутын чоңалтмыже: ритм, стопа, рифме.

А. Бик. Поэт нерген ой (2 шагат)

Лудаш да тунемаш

«Сонет-влак» Произведенийын идейный содержанияйже. Поэтын түрлө кун-демлаште илыше марий-влак коклаште улшо кыл проблемым тарва-тымыже.

Сонет – почеламут дене возымо произведений. Тудын формыжо.

Литератур теорий: сонет. Амфибрахий. Анапест.

Шке семын лудаш да каңашаш (1 шагат)

Г. Гадиатов. «Авамлан».

З. Дудина. «Кас кава».

В. Изилиянова. «Йўлат ваштар-влак».

В. Колумб. «Шочмо кундемыште».

МАРИЙ СЫЛНЫМУТЫШТО МЫСКАРА ЖАНР ТРАДИЦИЙ (4 шагат)

М. Шкетан. Писательын мыскара ойлымашыже-влак (3 шагат)

Лудаш да тунемаш

«Ече»

Иванов Васлийын сын-кунжо, койышыжо, шонкалымашыже, ваштал толмыжо. Иванова Марпан илыш позицийже, илышумылымашыже, пелашыжым чын корныш виктараш тыршымыже. Ойлымашын чоңалтме ойырте-мже, йылмыже.

«Парашют»

Произведенийын «Ече» ойлымаш дене икгайлыкше. Шемер енын илышышкыже спортын шынген пурымыжо.

Майрукын образше. Спортым, поснак парашютым, йӱратен шындымын амалже. Ипат кочан спорт деке мелын лийме корныжо.

М. Шкетанын мыскара ойлымаш-влакым возымо мастарлыкше , произведений-влакын чоҥалтме, сылнылык да йылме ойыртемьшт.

Литератур теорий да историй: мыскара, юмор да сатир. Мыс-кара ойлымаш жанрын ойыртемже (чоҥалтмыже, сылнештарыме йӱнжӱ-влак, мыскара элементше). Мыскара ойлымаш жанрыште М. Шкетанын традицийже.

Шке семын лудаш да каҥашаш (1 шагат)

Дим. Орай. «Осып Ваня».

М. Рыбаков. «Мик-мек».

М. Шкетан. «Меран лу», «Команмелна».

С.Г. Чавайн. «Орва шӱдыр ден орва пашкар», «Темдыме купеч да ушан судья».

(Туныктышын темлымыже але тунемше-влакын ойырен на-лмышт почеш.)

КИНДЕ – ИЛЫШ НЕГЫЗ (6 шагат)

Ю. Артамонов. Писательын творчествож нерген ой (3 шагат)

Лудаш да тунемаш

«Киндет перкан лийже»

Произведенийыште «Кинде – илыш вий, илыш пиал, тиде пиа - лым аклен да переген моштыман» тӱн шонымашым шынгарымаш. Киндым ончен-куштышо Васли Йыванын сын-кунжо, койы-шыжо, шонымашыже. Тудын паша усталыкше , киндым ончен куш-тыммо акым палымыже, у тукумым шке илыш опытлан энертен ту-ныктымыжо. Пашаште чапым налше, илышым палыше ен да самырык тукум кокласе кыл.

В. Абукаев-Эмгак. Писательын усталык

корныж нерген ой (2 шагат)

Лудаш да тунемаш

«Кинде шултыш» Ойлымашын нравственный негызше, сынже, келгытше. Семонын койыш-шоктышыжо, кинде деке кумылжо, тидлан амалже. Киндын илышым аралыме вийже. Произведенийыште тудым аклы-ме да перегыме йодышын пӱсын шогымыжо. Ава да икшыве кокласе кыл.

Ойлымашын чоҥалтме да сылнылык ойыртемже.

Литератур теорий: произведенийын сюжетше. Сюжетын элементше-влак (экспозиций, завязке, дейвийын кушкын толмыжо, кульминаций, развязке) нерген умылымаш. Конфликт. Пейзаж. Портрет. Сылнымут деталь.

Шке семын лудаш да каҥашаш (1 шагат)

И. Горный. «Кинде».

В. Дмитриев. «Кинде».

Д. Исламов. «Кинде», «Нур оза».

А. Селин. «Кумшо кинде», «Кинде – илыш вож».

И. Стрельников. «Пасу лӱшка».

МОГАЙ ИЛЫШ, ТУГАЙ ЧАП (6 шагат)

В. Колумб. Поэтын ылышыже да творчествож нерген ой (3 шагат)

Лудаш да тунемаш

«Шочмо йылме»

Айдемын ылыш пұрымаштыже шочмо йылмын верже. Шочмо йылме – эн шерге поянлык. Тудын шочмо мланде, шочмо калык дене кылдалтмыже, кумда ылыш корныш лекташ волгыдо ұшаным, вий-куатым пуэн шогымыжо.

Почеламутын чоңалтмыже, йылме ойыртемеже.

«Мыйын корнем»

Кугу Ачамланде сар жапысе ылышым авторын шке ылышыжлан энгертен иктешлымыже. Лирический геройын образше, тудын ылыш лонгаш, пашаш шуаралтмыже, нравственный сынже, волгыдо ку-мылжо, сылнылыкым, поэзийым йөратымыже. Поэмын гражданский сынже, чоңалтмыже, сылнештарыме йөнжө-влак.

Литератур теорий: автор-повествователь, каласкалыше герой. Авторын позицийже. Лирический герой да тудын образшым сүретлыме йөн-влак.

В. Рееж-Горохов. Артист, поэт, писатель, драматург (1 шагат)

Лудаш да тунемаш

«Элнет»

Поэтын шочмо кундем, шочмо калык нерген шұм гыч лекше ойжо. Элнет – марий мландым иктешлыше символ сынан образ. Почеламутын шонкалаш таратымыже, кугезе мланде деке йөратымаш шижмашым да кугешныме кумылым тарватымыже.

Произведенийын сылнылык ойыртемеже.

Литератур теорий: символ нерген умылымаш.

Шке семын лудаш да каңашаш (1 шагат)

А. Канюшков. «Простыи мбынбим, мары йылмы!»

Г. Матюковский. «Сенгымаш корно дене» (ужаш-влак).

С. Николаев. «Шочмо йылме».

В. Рееж-Горохов. «Кузе илет, ялем».

А. Селин. «Мемнан урем».

Монгыштө лудаш темлыме книга-влак

В. Рееж-Горохов. Вож. – Йошкар-Ола, 2001.

А. Степанов. Колымшо курым. – Йошкар-Ола, 1970.

Леена Лаулаяйнен. Финн поэтессе нерген кұчык ой (1 шагат)

Лудаш да тунемаш

«Чачавий» Айдеме лұмын ылыш пұрымаште верже. Авторын «Лұмнеретым кұшнө кучо» калык ойын шонымашыжым, кеч-могай ылыш ситуацийыште шке лұм дене кугешныме кумылым почын ончыктымыжо.

Почеламутын марий калык ойпого дене кылже, сылнылык ойыртемеже, муро пұрымашыже.

Ушеш тунемаш произведений-влак

А. Бик. «Сонет-влак» (ужаш).

Йыван Кырла. «Шочмо кече».

В. Колумб. «Шочмо йылме».

Олык Ипай. «Шыже кечын».

В. Рееж-Горохов. «Элнет».

Л. Лаулаяйнен. «Чачавий».

Литератур теорий да историй гыч сведений-влак

- Литератур – мут искусство.

- Литератур род да жанр нерген умылымаш-влакым келгемды-маш. Эпике (ойлымаш, повесть, роман), лиро-эпике (поэме, басне, балладе) да лирике.

- Архаизм, портрет, пейзаж.

- Сылнымут образ. Персонаж. Литератур герой. Кӱргӱ монолог – геройын чоншижмашыжым почаш полшышо йӱн.

- Сылнымутан литературышто илыш чын да авторын шонен лукмыжо.

- Литератур произведенийын формыжо да содержанияйже нерген шинчымашым келгемдымаш: теме, тӱн шонымаш, проблеме, пафос; сюжет да тудым ыштыше элемент-влак, композиций. Кон-фликт. Пейзаж. Портрет. Сылнымут деталь.

- Автор-повествователь, каласкалыше герой. Авторын позицийже. Лирический герой да тудын образшым сӱретлыме йӱн-влак.

- Сылнымутышто трагический да комический сын. Юмор да сатира. Эзопын йылмыже.

- Сылнымутан произведенийын йылмыж нерген умылымашым келгемдымаш. Диалог да монолог. Геройын йылме ойыртемыже.

- Сылнымутан произведенийыште сылнештарыме йӱн-влак. Ассонанс, аллитераций.

- Проза да поэзий. Почеламутым чонымо негыз: почеламутын размерже, ритм, стопа, рифме, строфа.

- Марий сылнымутын ойыртемыже да моло калык литератур де-не икгайлыкше.

Тунемше ий мучаште мом ыштен моштышаш

- Сылнымутан, научно-популярный да публицистике сынан текст-влакым сылнын, раш, умылаш лийшын, ушандарышын луд-шаш.

- Произведенийыште илыш чын да авторын шонен лукмыж кокласе кылым палышаш.

- Сюжет элемент-влакын идейно-художественный рольыштым рашемден кертшаш.

- Сылнештарыме йӱнын, йылме ойыртемым ыштыше мут да ойсавыртыш-влакын идейно-художественный сыныштым рашемден кертшаш. • Произведений гыч кӱлешан посна эпизод-влакым ойырен моштышаш.

- Событий-влакын амалыштым, нунын кушко шуктымаштым умылтарен кертшаш.

- Текстеште образный мут ден ойсавыртыш-влакым, сылнеш-тарыме ойшамычым (танастарымаш, эпитет, уэш-пачаш каласы-маш, гиперболо, литота да молат), пӱртӱс сӱретым мушаш, событий-влак каен шогышо,

содержанийым почын пуышо, тўн шоны-машым рашемдыше верлам палемден умылтарен сенгышаш.

- Геройын койышыжым, сын-кунжым, илыш деке кумылжым эскерен, тудлан акым пуэн моштышаш.

- Эпический, лиро-эпический да лирический произведений-влакым келгын палышаш, нуным ойырен да аклен моштышаш.

- Ик але тўрлө произведенийласе герой-влакын койыш-шоктышыштым танастарышаш, икгайлыкым да ойыртемым муын моштышаш.

- Тўрлө авторын ик темылан возымо сылнымутыштым танастарышаш.

- Шке семын лудмо але изобразительный искусство произведений, событий ден герой-влак нерген шке шонымым ойлен да возен сенгышаш.

- Тематике да жанр икгайлык негызеш шочмо литературым руш да моло калык литератур дене танастарышаш.

- Лудмо произведенийлан (посна ужашлан) простой да сложный планым ыштен кертшаш. • Сылнымутан произведенийыште сюжетым, конфликтным да эпизодым (кульминационный, финальный) лончылымо, тыгак со-бытийым аклыме нравственно-философский темылан сочинений-влакым, шкевуя лудмо произведенийлан аклыммутым возышаш.

- Шке каласыме але возымо шонымашлан планым ыштен мош-тышаш.

Марий литератур денне 7 класслан тематический планирований

Ик ий мучко 51 шагат.

Программе

«Марий литератур программе. Тун школлан примерный программе», Йошкар-Ола, 2014.

Литератур:

1. «Марий литератур 7 кл.» учебник-хрестоматий, Е.М.Иванова, Т.Н.Воронцова, Йошкар-Ола, 2005.

Ешартыш литератур

№	урокин темыже	жап	Урокын типше	Урок эртарыме йон	Тергыме йон	Вучымо лектыш	Монго паша	Урок эртарыме кече	
1.	Айдемын илышыштыже сылнымутан литературын верже.	1	У темым тунеммаш	Мутланымаш, лудмаш	Сылнын лудмаш, синквейным возымаш.	Сылнымутан литератур да научно-популярный литератур коклаште ойыртемем ужын мошташ; калык ойпого нерген умылымаш литератур жанр да род нерген умылымашым келгемдымаш..			
МАРИЙ СЫЛНЫМУТЫШТО КАЛЫК ИСТОРИЙ (13 шагат)									
2	Я. Алексейнын илыш-корныжо да творчествыже. «Öрмөк» повесть, тудын темыже да идейже.	1	У темым тунеммаш	Шкевуя лудын, Хронологий таблицым быштымаш.	Шымлыме паша негызеш презентацийым ямдылаш да палдараш.	Писательнын илыш корныжым таблице але презентаций почеш каласкалымаш. Произведенийын темыжым, тун шонымашыжым рашемдымаш. Архаизм, историзм,			

						кайык лум мутерым ыштымаш.			
3	<p>Öрмөкын, Эшполдын да моло геройын образышт. Повестын йылме ойыртемеже.</p>	1	<p>Текст дене келгын пашам ыштыме урок</p>	<p>Содержанийым канашымаш, тошто да у илыш нереген кутырымаш. Герой-влак нерген сообщенийым ямдылаш</p>	<p>Произведенийым лончылымо да түссүрет дене кылдалтше йодыш- влаклан вашмутым пуышаш.</p>	<p>Öрмөкын да Лотайын, Öрмыза ден Чепишын, ватыжын, Ямбикан, Эшполдын сын- куныштым, койышыштым, социально- нравственный сыныштым, илыш деке ончалтышыштым, пүрымашыштым чын акым пуэн суретлен ончыктымаш.</p>			
4	<p>Илыш поро пашалан пуалтын (Элексейн. «Öрмөк»повестыше почеш)</p>	1	<p>Урок –модыш</p>	<p>Тест паша, заданиян карточко-влак, геройлан серышым возымаш</p>	<p>кугезе марий-влакын илыш-йүлаштым, койыш - шоктышыштым, сурткөргө поянлыкыштым, погыштым, пашаштым сурет гоч, тоштерыш миен</p>	<p>Повестын йылмыже, тошто марий илышым, историй чыным сүретлен ончыктымо ойыртемежым раш да кучыкык анализироватлен моштымаш. Тошто</p>			

					коштмо гоч шымлаш	илемым мут дене але турло сурет дене албом лоштыкеш суретлымаш.			
5	Лотай да Ормок	1	Йылме лывыртыме паша	Мутланымаш, лудмым тушкан канашымаш, планым возымаш	Портретный характеристикым возымаш (сочинений)	произведенийласе герой-влакын койыш- шоктышыштым таң астарымаш, икгайлыкым да ойыртемем муын моштымаш да раш да кучыкын сочинений гоч почын ончыктымаш.			
6	Ким Васин. Писательын творчествоштыже марий калыкын илен толмо корныжо «Юкей Егоров» ойлымаш. Тудын ис- торический событий- влакеш негызлалтмыже.	1	У темым тунеммаш	Писательын илыш корныжо почеш йодышлан вашмутым возымаш. Ужаш ден лудмаш, содержанийым кучыкын каласкалымаш.	Произведенийыште ончыктым историй событий-влак. Марий талешке-влак. Нунын шочмо калык верч талын шогымышт нерген сообщенийым ямдылаш.	Произведенийын темыжым, тун шонымашыжым рашемдышаш. Викторинылан йодышым ямдылаш.			
7	Ким Васин. «Юкей Егоров» ойлымашын содержанийже.	1	Текст дене келгын пашам ыштыме урок	Герой да событий-влак нерген мутланымаш, лудмым тушкан	Произведенийын содержанийжым палымым да умылымым тергыме йодыш-влаклан	Содержанийым турло йон дене каласкалымаш (тичмашын, тунжым ойырен, план почеш,			

				канашымаш, сложный планым возымаш	вашмутым пуымаш	герой ден событий- влаклан акым пуэн, геройын ойыртегалтше койышыжым почын).			
8	Ким Васин. «Юкей Егоров-марий калыкын йоратыме эргыже	1	Иктешлен тунемме урок	Суретлан, историйлан, тачысе кечылан энертен граждан сар нерген кутырымаш.	Пугачев восстанийын Марий кундемыште шарлымыже нерген исторический факт- влаклан, марий художник-влакын радынаштан энертен, акым пуэн кутырымаш.	«Тек сар огеш лий мланде умбалне нигунам» устный вашмутым ямдылаш			
9	К. Васин. «Мурызын шомакше», «Атаман ын кердыже» Шабдар Осып. «Акырсаман».	1	Шке семын лудаш да кангашаш	кучкын да сылнын содержанийым каласкалымаш	Йодыш дене паша.	Шке семын лудмо произведений- влакын содержанийыштым, герой ден событий- влакым палышаш.			
10	В. Юксерн. Писатель нерген ой. Творчествыштыже илыш гыч налме герой-влак	1	У темым тунеммаш	Туныктышын каласкалымыже, информацийым погымаш.	Хронологий таблицым ышташ	Произведений ын темыжым, тун шонымашыжым рашемдымаш. В. Мосоловын илыш корныжо докладым ямдылымаш.			
11	В. Юксерн. «Вудшо йога – серже кодеш» повестьын	1	Текст дене келгын пашам ыштыме урок	Мутланымаш, лудмым тушкан канашымаш,	Произведенийын содержанийыжым палымым да	Содержанийы м түрлө йон дене каласкалышаш			

	содержанийже			планым возымаш	умылымым тергымаш, йодыш-влаклан вашмутым пуымаш	(тичмашын, тўнжым ойырен, план почеш, герой ден событий-влаклан акым пуэн, геройын ойыртемалтше койышыжым почын). Произведенийым лончылымо да тўссўрет дене кылдалтше йодыш-влаклан вашмутым пуымаш.			
12	В. Юксерн. «Вўдшў йога – серже кодеш»	1	Иктешлымаш урок	Тест заданийым шуктымаш, мутланымаш.	Палемдыме ужашлам роль дене сылнын лудмаш, лудмеке йолташлан акым пуымаш.	«Марий академик-влак» книжка-раскладушкылан материалым погымаш.			
13- 14	Василий Мосолов-икымше марий академик	2	Йылме лывыртыме паша	Погымо информаций-влакым кучылтын, творческий пашам шуктымаш	сочинений	Повестьыште илыш чын да авторын шонен лукмыжо (художественный вымысел), нунын кокласе кылым муын танастарен, шымлен возымаш.			

15	В. Сузы. «Вакш йонгышта» ойлымашын содержанийже.	1	У темым тунеммаш	Авторын илыш да творчество корныжо почеш таблицым ышташ. Событийым почмаште пуртусын рольжо нерген кутырымаш.	Произведенийыште ял илышым, эл кӧргыштӧ лийше вашталтышым тачысе кече дене танастарен, шымлен лончылымаш..	Произведенийын темыжым, тӱн шонымашыжым рашемдымаш. Ойлымаш да творчестваже почеш кроссвордым ышташ.			
16	Павыл да Микита кокласе вашпижмашын негызше. Антитеза	1	Текст дене келгын пашам ыштыме урок	Абзац дене лудын, мут суретым суретлен каласкалымаш.	Произведений гыч ужашым налын суретлымаш	Эпиграф нерген умылымаш. Ойлымашым ужашлан шеледаш да эпиграфым кычалаш.			
17	1-ше Контрольный паша «марий сылнымутышто калык историй».	1	Иктешлымаш урок	Зачет паша	Турло заданий- влакым шуктымаш	1 чырык жапыште тунеммым иктешлымаш			
18- 19	Изложений.	2	Йылме лывыртыме паша.			Сочинений элементан изложенйым возымаш			
МАРИЙ ПОЭЗИЙЫН У СЫН, ФОРМО ДЕНЕ ПОЙДАРАЛТМЫЖЕ (7 шагат)									
20	Олык Ипай. «Шыже кечын	1	У темым тунеммаш	Олык Ипай нереген интернет лаштыклан энертен,	Почеламутым партитурылан энертен, сылнын лудмаш	Наизусть тунемме произведений- влакым сылнын каласымаш			

				информацийым погымаш.Почела мутын сылнын лудмаш					
21	«Поэт» почеламутын чоналтме да возалтме истрийже.	1	У темым тунеммаш	С.Г.Чавайнын илыш корныжым шымлымашда сообщенийым ямдылымаш.	Выразительно лудмаш, викторин				
22	Олык Ипай – поэт-новатор	1	Теорико- литературный умылымашым пуымо урок	беседе	Практический заданийым шуктымаш	Почеламутын чоналтме ойыртемже, сылнештарыме йөнжө-влак. Сылнымут мастарын марий поэзийым у поэтический формо- влак дене пойдарымыженерген канашымаш, мутер паша.			
23	Йыван Кырла- поэт да киноартист.«Шочмо кече» почеламутын сылнылыкше.	1	Урок - путешествий	Беседе, хронологий таблице почеш каласкалымаш.	«Станций» дене каласкалымаш	Наизусть тунемме произведений- влакым сылнын каласымаш			
24	«Муралтем мый йывыртен» почеламутын сылнылык	1	У темым тунеммаш	Сылнын лудмаш	Почеламутым алгоритм почеш лончылымаш	Шкевуя почеламутым возаш			

	ойыртемеже.								
25	А. Бик. Поэт нерген ой. «Сонет-влак мо тиде?»	1	У темым тунеммаш	Беседе, кутырымаш,	«Сонетын марий литературыш толмо корныжо» сообщенийым ямдылаш.	Сонет – почеламут дене возымо произведений. Тудын формыжлан эртертен шкевуя сылнымутым шочыктымаш.			
26	А. Бик. «Сонет-влак»	1	У темым тунеммаш	Беседе,	выразительно лудмаш	Наизусть тунемме произведений-влакым сылнын каласышаш			
27	«Почеламут устембалан огыл шочеш, а шумеш..» (В.Абукаев)	1	Теорико-литературный умылымашым пуымо урок	практический паша	Турло заданийым шкевуя шуктымаш	Почеламутым чонгым негыз: почеламутын размерже. Ритм, рифме, строфа нерген умылымашым келгемдымаш. Буримем возымаш.			
28	2-шо контрольный паша марий «Поэзийын у сын да формо дене пойдаралтмыже».	1	Урок - практикум	Заданий дене паша	тест				
МАРИЙ СЫЛНЫМУТЫШТО МЫСКАРА ЖАНР ТРАДИЦИЙ (4 шагат)									
29	М. Шкетан. Писательын илыш корныжо. «Ече» ойлымашын	1	Урок-проект	Писательын илыш корныжо нереген информацийым погаш да	Тест паша, викторин.	Произведений ын темыжым, тунг шонымашыжым рашемдымаш.			

	содержанийже.			анализым ышташ роль ден лудмаш		Икымше лица дене ойлымашын содержанийжым сылнын каласкалымаш.			
30	«Парашют» ойлымашын содержанийже.	1	У темым тунеммаш	Лудмаш, канашымаш	Икымше лица дене мыскара ойлымашым сылнын каласкалаш.	Произведений ын темыжым, тун шонымашыжым рашемдышаш.			
31	Ипат кугузан да Майрукын образышт	1	Текст дене келгын пашам ыштыме урок	Лудмаш, ойлымашым композиций могырым лончылен канашымаш	Суретлаш йоратыше- влаклан ик мыскара ойлымашым ойыраш да икмыняр иллюстрацийым ышташ.	Композиций дене пырля образ-влакым лончылен, герой- влакын койыш- шоктышыштым шымлен, авторын шонымашыжым рашемдышаш улыт. Выставкылан материалым погаш			
32	Дим. Орай. «Осып Ваня». М. Рыбаков. «Мик- мек». М. Шкетан. «Меран лу», «Команмелна». С.Г. Чавайн. «Орва шудыр ден орва пашкар», «Темдыме купеч да ушан судья».	1	Шке семын лудаш да канашаш	Сылнын содержаний- влакым каласкалымаш	План почеш мыскара ойлымашлан аннотацийым возаш.	Шке семын лудмо произведенийлан, событий ден герой- влаклан шке шонымашым каласен да возен кертшаш			

33	Мыскара нерген умылымаш	1	Теорико-литературный умылымашым пуымо урок	Информацийым погаш, анализым ышташ.	М. Шкетанын мыскара ойлымаш-влакым возымо мастарлыкше, йылме ойыртемеже, произведений-влакын чоңалтме да сылнылык ойыртемыштым руш писатель А.П.Чеховын сылнымутшо дене танастарен ончымаш Шке ялыште илыше-влаклан пуымо лумедышым погаш да шымлаш.	Лумедышын шочмыжым умылтараш. Лумлан возымо почеламут аршашым чумыраш.				
КИНДЕ – ИЛЫШ НЕГЫЗ (6 шагат)										
34	Ю. Артамонов. Писательын творчествож нерген ой. «Киндет перкан лийже» повесть гыч ужашын содержанияйже	1	У темым тунеммаш	Пасу паша нерген презентацийым ямдылаш, кутырымаш, Киндым ончен куштымо йула дене палдарымаш.		Произведенийын темыжым, тунг шонымашыжым рашемдышаш. Кинде, паша нерген калыкмутлан ребусым ышташ				
35	Ю. Артамонов. «Киндет перкан лийже»	1	Текст дене келгын пашам ыштыме урок	канашымаш	Ача ден эргын образыштым образым танастарен планым ышташ да каласкалаш.	Произведенийысе событий-влакым кызытсе жап кукшыт гыч аклымаш.				

36	Ю. Артамонов. «Киндет перкан лийже»	1	Урок-модыш	Турло творческий заданий-влакым шуктымаш	Келшыше ужашым налын, сценкым возымаш. Тест, калык палым умылтарымаш, туштым туштымаш.	Киндым ончен куштымо пашаште чапым налше, ильшым палыше ен дене вашлиймашым эртарымаш. Сценкым модын ончыктымаш.			
37	В. Абукаев-Эмгак. Писателын усталык корныжо. «Кинде шултыш» ойлымашын содержанийже.	1	У темым тунеммаш	Хронологий таблцым ыштымаш да кучыкын илыш корнжым каласкалымаш.	Тест паша	Произведений ын темыжым, тун шонымашыжым рашемдышаш.			
38	Ава да икшыве кокласе кыл.	1	Текст дене келгын пашам ыштыме урок	Содержанийым каласкалаш		Геройын койышыжым, сын- кунжым, илыш деке кумылжым эскерен, тудлан акым пуэн моштышаш.			
39- 40	Кинде –илыш вий	2	Йылме лывыртыме паша	беседе	Эрыкан Сочиненийым возымаш.	Сочиненийым (планым чонен, күлеш цитатым поген, черновик дене пашам ыштен) возышаш.			
41	И. Горный. «Кинде». В. Дмитриев. «Кинде». Д. Исламов.	1	Шке семян лудаш да кангашаш	Выразительно лудмаш	Конкурс	Почеламутын возымаш			

	«Кинде», «Нур оза». А. Селин. «Кумшо кинде», «Кинде – илыш вож». И. Стрельников. «Пасу лүшка».								
МОГАЙ ИЛЫШ, ТУГАЯК ЧАП (6 шагат)									
42	В. Колумб. Поэтын илышыже да творчествыж нерген ой (3 шагат) «Шочмо йылме»	1	У темым тунеммаш	Беседе, лудмаш		Наизусть тунемме произведений-влакым сылнын каласымаш			
43	В. Колумбын «Мыйын корнем» поэмын содержанияйже	1	У темым тунеммаш	Шомак-влакым рашемден, текстым умылтарен лудмаш, Содержаний почеш цитатный але простой планым возымаш.	Планлан энертен, Лирический геройын илыш корныжым лончылен кайымаш.	Поэтын чын илыш корныжо дене танастарен лончылымаш			
44	В. Колумб «Мыйын корнем» поэмыже.	1	Поэме дене келгын пашам ыштыме урок	Беседе, йодышлан вашмутым пуымаш	Заданий-влакым шуктымаш				
45-46	«Марий поэзийыште чукталше шудыр»	2	Йылме лывыртыме паша	беседе	Сочинений-рассуждений	Марий поэзийлан акым пуэн, шонкален возымаш.			

	але «»Марий поэзий таче кечын»								
47	В. Регеж-Горохов- артист, поэт, писатель, драматург. «Элнет» почеламутын содержанийже.	1	У темым тунеммаш пенгыдемдымаш, иктешлымаш	Презентаций почеш каласкалымаш, сылнын лудмаш	Йодыш дене паша, Сылнештарыме йон-влакым лончылымаш.	Наизусть тунемме произведений-влакым сылнын каласымаш			
48	А. Канюшков. «Простыи мбнбим, мары йылмб!» Г. Матюковский. «Сенгымаш корно дене» (ужаш-влак). С. Николаев. «Шочмо йылме». В. Регеж-Горохов. «Кузе илет, ялем».	1	Шке семын лудаш да кангашаш	беседе	Йодыш дене паша, Сылнештарыме йон-влакым лончылымаш	Шочмо ял нерген материалым ямдылаш, кучыкын йолташ-влакым паладараш.			
49	Леена Лаулайанен-финн поэтесса. «Чачавий»	1	У темым Тунеммаш, пенгыдемдымаш, иктешлымаш			Наизусть тунемме произведений-влакым сылнын каласышаш			
50	3 №-шо контрольный паша	1	иктешлымаш	Тест паша	Творческий паша заданийым шуктымаш				
51	Иктешлымаш урок-влак, литератур теорий гыч ушештарымаш	1	Канашымаш урок	Шкевуя паша	Тест, опрос	Тунемме темевлакым радамлен, иктешлен мошташ			

